Poštarina plaćena u gotovom

DUBROVNIK
p. p. 33

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. XIV Broj 5
Đakovo, Svibanj 1961.

65 ● »Pogledajte na ljiljane u polju«
67 ● Istina...
68 ● Grijesi protiv istine
71 ● Misao — čovjekova veličina
75 ● Šta imaju od života
76 ● Planiranje porođaja
77 ● O crkvenim saborima
79 ● Što znači kardinal in petto?
70 80 ● Vijesti iz katoličkog svijeta
74 ● Bibliografija

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu.
—
Glavni i odgovorni urednik: Vilim Hiršnhauzer.
—
Uredništvo i uprava: Strossmajerov trg broj 6 Telefon 32
—
Godišnja pretplata 700 Din.
—
Broj ček. rač. 423-14-5-4
—
Tisak: „Tipografija", Đakovo Strossmajerov trg 1

»Pogledajte na ljiljane u polju...«

Naš je Gospodin živio u prirodi i volio je prirodu. Rodio se u staji između pašnjaka, pastira i stada. Odrastao je na selu u Nazaretu, u ambijentu mirnog, idiličnog, patrijahalnog, ladanjskog života. Hodao je kao putnik i učitelj, na sve strane preko judejskih i galilejskih brda i dolina. Zagledavao se je u svojim noćnim molitvama u nebo i zvijezde. Odmarao se je i pio vodu na siharskom izvoru (Jo 4, 5.6.8). Prolazio je prečacima između usjeva (Matth 12, 1; Marc 2, 23). Krstario je toliko puta, lađicom po jezeru. Jeo je po domaću, na travi i na žalu, s učenicima i sa narodom (Matth 15, 35; Marc 6, 39; 8, 6; Luc 9, 14.15; Jo 4, 31; 6, 10; 21, 9. 13). Zanosio se pogledom na cvjetnu raskoš ljiljana i na živo, nemirno, šarenilo ptica, što su po poljima gukale, graktale i pjevale (Matth 6, 26-30; Luc 12, 24-28). Podvlačio se je pod krošnje Maslinskog vrta i u tišinu prirode, da se odmara i moli.

Naš je Gospodin volio prirodu i u njoj uživao. Moramo je i mi njegovi svećenici, voljeti. Moramo i mi uživati u njezinoj čistoj i svježoj, vedroj ljepoti. Bit ćemo i mi sami odmah veseliji, prirodniji i čišći. Većina nas je i onako s njom nerazdruživo povezana. Živimo na selu. Oko nas kukuriču pijetlovi, naganjaju se janjad, muču krave, zuje pčele i kukci, pjevaju slavuji i ševe, cvate cvijeće, miriše trava i koševina. Svaki dan pasemo oči, kao i naš Gospodin, na zvijezdama i na mjesečini, na zorama i urancima, na sunčanim zapadima i noćnim smirajima, na šumama, što, po riječi svećenika-pjesnika, »s tisuć hvoja« savijaju svoja čela pred Gospodinom, koji iznad njih prolazi, i pjevaju mu svoje poetične Jutrenje i Večernje, na dalekim ravničarskim obzorjima i na »gordim safirima« »plavetnih gora«, na kojima nam se Bog javlja, kao psalmisti, vjetrovima, olujama i munjama. Žubore ispred nas potoci. Šume, Dunav i Sava i Drava i Bosna i Neretva, buči »More Adrijansko«. Oko nas sipi kiša i pada snijeg. Prolaze pored nas zelena proljeća i rujno-zlatne jeseni. Živimo usred te vječne prirodne »teofanije«. A ako ne živimo na selu, duša nam je na selu. U njem smo se skoro svi rodili; iz njega smo skoro svi došli, za njim osjećamo neodoljivu nostalgiju: naravnu ili barem, onu nadnaravnu, biblijsku. Bog nas zove natrag u prirodu, u kojoj je čovječanstvu bio, na početku, pripravio stan i sreću. Najljepšu i najčišću sreću: zemaljski raj.

Čitava je tradicija kršćanstva i svećeništva u stilu prirode. Sveti se je Augustin nad valovima nadahnjivao za svoja »Soliloquia« i za svoje teološke meditacije; sveti je Jeronim pisao svoja najbolja djela u sirijskoj pustinji; sveti je Franjo dragao životinje i razgovarao s pticama; sveti se je Ignacije zagledavao u zvijezde; ni broja se ne zna svecima i Božjim velikanima, koji su svoju dušu čistili, izdizali i prosvjetljivali u prirodi, — na Horebima, i Alverni-

ma, i Manrezama, dobivali su oni, najčešće, objave i stigme; — sve su se kontenplativne duše najbolje osjećale po šumama i planinama. I kontemplativni redovi i samostani. U prirodi su spontano nalazili Boga. U prirodi im se je On objavljivao u svom mirnom, dostojanstvenom i ponosnom veličanstvu.

Ne smijemo ni mi, današnji svećenici, apostatirati od prirode, svejedno što živimo u doba atoma i elektronike. Ubili bismo odmah u sebi pastirsku, betlehemsku prostodušnost, bez koje nema prave djece Božje, pa ni glasnika Božjih. Začepili bismo u sebi izvore najčišćeg i najnevinijeg veselja. Porušili bismo pod sobom najsigurnije poluge nutarnjeg mira i ravnovjesja. Duhovno bismo oglušili i ohrapavili, kao i mehanizirani, moderni, modni, svijet oko nas. Pola je njegove nesreće i nervoze u tome, što se je udaljio od prirode i stao živjeti jednim umjetnim usiljenim životom, bez mira i bez poezije. Nezadovoljan je, trza se, a ne zna, kako da se izvuče iz zamke. Traži na sve načine zamjenu za izgubljenu radost prirode i djetinjstva. I u putovanju i u sportu, i u turizmu. Očajno se, iz svoje krletke, zalijeće za svakom mrvicom i svakom pahuljicom, što k njemu zaluta sa bogatog, iskućenog božićnog drveta prirode.

Ne smijemo za njim. Ne smijemo se tehnokratizirati. Moramo i drugima pomagati, da nađu izlaz iz povratka.

Bog je u prirodi. Samo je ona za njega dovoljno velika. Samo ona nosi biljeg nečega, što je jedini on mogao napraviti. Sve, što su ljudi napravili, sitno je, tijesno i bučno. A priroda je tajinstvena i mirna kao i Bog. U nju mora uvijek iznova pogledavati oko, koje vjeruje. Uvijek će ga sjetiti stvoritelja i njegove veličine i ljepote. Nigdje se bolje ne meditira, nego u prirodi i o prirodi. I sa balkona župnog stana, i na šetnji oko crkve, i na pješačenju kroz polja, i na kolima i saonama, i na palubi, i sa željezničkog i autobusnog prozora, i ispod avionskih krila. I nigdje nije kršćanska i svećenička radost ni intenzivnija, ni čišća nego u prirodi. Ako na zemlji uopće ima nebeskih radosti, — radosti velikih spoznaja i uživanja u nadljudskoj ljepoti i ljubavi, bez strasti i nemira, — onda je taj predokus promatranja prirode i počinak na njezinu krilu: gdje je sve neizmjerno, a usklađeno; gdje sve gradi i sluša. Ni njezine disonance nijesu ništa drugo nego nova Božja objava; nego vjekovno trzanje prirode pod trhom i jarmom grijeha; nego njezino mistično-nesvijesno uzdisanje za otkupljenjem i posinjenjem djece Božje (Rom 8,23). »Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc«. (Rom 8,22). »Et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei!« (Rom 8, 21).

* * *

Da to prevedemo na obični jezik naših svećeničkih dužnosti! Moramo voljeti prirodu i rado u njoj boraviti: povučeni, zamišljeni i mirni. Moramo prirodom i njezinom ljepotom okružiti sve manifestacije vjere, a manifestacijama vjere posvetiti svu prirodu. Moramo zelenilom, i cvijećem, i ljiljanima, i dječjom nevinošću, zakititi i naše procesije, i naše prve pričesti, i naše mlade Mise, i naše svibanjske oltare, i naše »Betleheme« i »Božje grobove«. Moramo u svakom selu, na svakom brijegu, na svakom raskršću, čuvati Bogu spomen. Moramo vjernike, a osobito mladež i djecu napućivati i u prirodu i na radosti u prirodi. Najzdravije, najčišće su, najvitalnije su od svih radosti zemaljskog reda. Od svih sportova, najfiniji su oni iz prirode: sa snijega, sa vode, sa planine. Od svih veselica, najveselije su one u šumi i na travi. Moramo i sami uvijek biti plemenito naivni, prostodušni i veseli, i među vjernicima uvijek propagirati prostodušje, prirodnost i veselje. Daleko mora i od nas i od njih biti svaka prenapetost, svaka mrzovolja, svaki životni pesimizam, svaki snobizam i afektacija.

I mi svećenici moramo imati svoju radost, svoju poeziju, svoja nadahnuća. Tražimo ih prije svega u prirodi, toj velikoj slikovnici Božjoj, gdje ih je tražio i Krist!

I ljubav k prirodi jedan je od sinonima, jedna od varijanata, djetinjstva Božjeg. I ljubav k prirodi jedan je od tipičnih biljega svećenika po evanđeoskom liku Kristovu!

»Pogledajte na ljiljane u polju...« (Matth 6, 28).

DUHOVNE VJEŽBE

Za vrijeme ljetnih mjeseci održat će se u Đakovu tri turnusa duhovnih vježbi.

I. turnus — trodnevne: od 10. VII. uvečer do 14. VII. ujutro.

II. turnus — petdnevne: od 7. VIII. ujutro do 12. VIII. ujutro.

III. turnus — trodnevne: od 21. VIII. uvečer do 25. VIII. ujutro.

Ovim duhovnim vježbama se mogu pridružiti i svećenici drugih biskupija. Uvjeti: za trodnevne 1.500, a za petdnevne 3.000 dinara.

Na duhovne vježbe treba sa sobom ponijeti: talar, sv. Pismo N. Z. i »Nasljeduj Krista«.

•

P. Josip Schryvers: PREDANOST BOGU — Putokaz duševnom miru i savršenstvu, — preveo Dr Ljubomir Maraković. Knjiga ima tri dijela: 1. Načela predanosti Bogu, 2. Vježbanje u predanosti Bogu i 3. Učinci predanosti Bogu. Cijena knjizi je 400 Din plus poštarina, a naručuje se kod Nadb. Ordinarijata u Zadru.

ISTINA...

»Vidjesmo slavu Njegovu, slavu Jedinorođenca, puna milosti i istine« (Jo 1,14).

Ovim je riječima Sv. Otac Ivan XXIII počeo božićnu poruku, koju je izrekao 22. prosinca 1960. u 20 sati s prozora svoje radne sobe, što gleda na rasvijetljeni trg ispred crkve sv. Petra. Ova je poruka Sv. Oca zapravo meditacija s bogato nanizanim citatima Sv. Pisma. Tema poruke sv. Oca jest: Značenje Istine.

Milost i Istina... Kako bih želio i volio dugo vam govoriti o milosti i njenim učincima, ali moram vam reći, dragi sinovi, da u ovom času Naš duh osjeća, kao da se diže iznad Istine. Tako počinje Sv. Otac.

Već prvih mjeseci svoga pontifikata Papa Ivan XXIII. izrazio je namjeru, da svoju prvu encikliku posveti toj temi.

Donosimo nekoliko najznačajnijih pasusa iz prekrasne Papine božićne poruke.

ČETVOROSTRUKA DUŽNOST

Misliti istinu, poštivati je, govoriti Istinu i vršiti je. Evo čovjeku, evo vjerniku stav u odnosu prema Istini, koja se nameće — kako kaže Sv. Pismo — »ljupko i snažno — suaviter et fortiter«. Kristove riječi doista stavljaju svakog čovjeka pred odgovornost, da Istinu prihvati ili da ju odbije. One pozivaju svakog uvjerljivom snagom: da stupa u Istini, da svoje misli hrani Istinom, da radi po Istini. Ova čestitka i poruka, koju vam od srca izrazujem, svečan je poziv, da živite u Istini prema četvorostrukoj dužnosti: da Istinu mislite, poštivate, govorite i činite. Ta dužnost jasno i neosporno izvire iz riječi sv. Knjige, koju vam spomenusmo. U tome se posve podudara Stari i Novi Zavjet.

IZVACI IZ BOŽIĆNOG NAGOVORA PAPE IVANA XXIII.

MISLITI ISTINU

Dakle, prije svega dužnost nam je Istinu misliti. Imati jasne pojmove o božanskim i ljudskim stvarnostima: o Otkupljenju i Crkvi, o ćudoređu i pravu, o nauci i umjetnosti — pravedno misliti i nastojati u sebi oživotvoriti Istinu prema savjesti i pravoj nakani. Nažalost, skoro svaki dan susrećemo nepojmljivu lakoumnost u govorima i raspravama o ovim stvarima. Način, kako se to čini, pokazuje nespremnost onih (i ovo je najmanje, što se može o tome kazati), koji se prihvaćaju tih zadataka. Zato smo u našem nedavnom govoru, kojemu je bila svrha čuvanje obitelji, pozvali sve, koji imaju volje i sredstva, da djeluju na javno mnijenje, da njihovi zahvati unose razbistrenje pojmova, a ne zbrku.

POŠTIVATI ISTINU

Čovjek je pozvan da poštiva Istinu svojim svijetlim primjerom u svim područjima osobnoga, obiteljskog, staleškog ili društvenog života. Istina nas oslobađa. Ona oplemenjuje svakog, tko je ispovijeda otvoreno i bez ikakva ljudskog obzira. Zašto bi se dakle ljudi bojali poštivati Istinu? Zašto bi se bojali boriti se, da je poštuju i drugi. Zašto se spuštati i nečasno pogađati sa svojom savješću, prihvaćajući nagodbe, koje upravo drsko vrijeđaju život i djelovanje kršćansko, — kada bi naprotiv onaj, tko posjeduje Istinu, morao biti uvjeren, da ima uza se svijetlo, što razgoni svaku tamu, i zanosnu snagu, koja može svijet preobraziti? Ne radi zlo samo onaj, tko hotimice iskrivljuje Istinu, nego isto tako i onaj, tko svojim dvoličnim držanjem izdaje Istinu od straha, da mu ne predbace nesuvremenost. Treba dakle odlučno hrabro i svijesno poštivati Istinu, kao čovjek, koji je čvrsto uvjeren.

GOVORITI ISTINU

Nije li prva škola Istine opomena majke djetetu, da se čuva, te ne govori laži? Ta prva škola Istine, u kojoj dijete uči od ranih godina, stvara dobre običaje i navike, postaje drugom naravi i odgaja poštenjaka, savršena kršćanina, odlučna i otvorena govora, koji — ako ustreba — ima hrabrost mučenika i ispovjedaoca vjere. A to svjedočanstvo Bog Istine zahtijeva od svakog svog sina.

ISTINU PROVODITI U DJELO

Istina je svijetlo u koje treba da uroni čitav čovjek. Ona daje smjer i oznaku pojedinim činima kršćanskog života. Istina je djelo milosrđa, koje nas obvezuje na apostolski rad za Istinu, da svijet upoznamo s Istinom, da branimo njezina prava. tj. da u Istini izgrađujemo duše — osobito one otvorene i plemenite u mladeži — da Istina prožme srž čovječjeg bića.

UROTA PROTIV ISTINE

Istinu misliti, poštivati, govoriti i činiti! Kad izričemo te temeljne zahtjeve čovječjeg i kršćanskog života, iz srca se diže jadikovka: Gdje se to u svijetu još Istina poštiva? Zar se katkada ili dapače prečesto ne nalazimo licem u lice pred drskom urotom protiv Istine, koja ukida ono »NE«, što se jasno i točno određeno nalazi u pet Božjih zapovijedi, koje dolaze poslije one: »Poštuj oca i majku!«? Nije li život, što se odvija pred našim očima, ostvarivanje smišljene urote protiv Istine? V. »Ubij!«, VI. »Griješi bludno!«, VII. »Ukradi!«, VIII. »Govori lažno svjedočanstvo!« (kao po đavolskoj uroti protiv istine)? A ipak je jasna i valjana zapovijed, i ostaje jasnom i valjanom zapovijedi Božanskog Zakona, dana Mojsiji na Sinaju: »Ne reci lažna svjedočanstva na bližnjega svoga!« Ta je Božja zapovijed, kao i ostale, živa sa svim svojim jesnim i niječnim posljedicama.

To su istinoljubivost, iskrenost, jednostavnost, tj. usklađenost ljudskog uma sa stvarnošću s jedne strane, a s druge: laž, licemjerstvo, klevete itd.

Tako se događa, da živimo između dva shvaćanja u ljudskom zajedničkom životu: s jedne je strane stvarnost svijeta — probrana, promišljena i proživljavana, kakva je u Božjoj namisli, a s druge je strane — ne bojimo se to izreći — krivotvorina te iste stvarnosti, olakšana tehnikom i ljudskim vještačkim sredstvima, modernim i najmodernijim. Ponavljamo: imajući na umu četverostruki ideal: Istinu misliti, poštivati, govoriti i činiti, a gledajući svakodnevne prizore otvorene ili prikrivene izdaje tog ideala, srce ne može zatomiti svoje zebnje i glas nam zbog toga drhće. Usprkos svemu i svima: Istina Božja je vječna. Ona nam mora sve jače svijetliti, sve više je moramo slušati i u duši proživljavati.

Mnogi imaju jak osjećaj, da je ovo vrijeme, koje svijet proživljava, strašno. Ali povijest je prošlosti poznavala mnogo gorih časova, pa smo posve sigurni, da će duhovnu pobjedu odnijeti opet Isus Krist, koji je raspet na križu. Kad čujemo o sve težim olujama, što prijete mnogim dušama, koje su prije slabe i kolebljive, nego zlobne ili zle, — to Nas nuka, da ovog Božića upravimo našu riječ onima, na kojima leži prevelika odgovornost. U Kristovo ih ime pozivamo, neka stave ruku, na srce, te se dostojno ponašaju u danima opće opasnosti. Radi se zapravo o zajedničkoj stvari svih, i svaka razlika u životu malih i velikih treba da se pretvori u zajednički i jednodušni napor.

S ljubavlju dižemo Naše svećeničke ruke na one, koji su na najvišim odgovornim mjestima i koji vode organizaciju građanskog poretka; na poglavare država, kao i na one, koji su na čelu pokrajinskih i gradskih uprava. Posebno dižemo ruke na sve odgojitelje, roditelje i učitelje; na sve radnike uma i srca, osobito na one, koji su odgovorni za javno mnijenje, što nastaje ili se kvari preko novina, radija ili televizije, preko kina, preko svakovrsnih natjecanja, književnih ili umjetničkih, na pisce, umjetnike, producente, režisere i ravnatelje pozorišta. Naše su današnje misli upravljene svim našim sinovima, a naročito onima, koji su pozvani da svjedoče za Istinu, kao i svim onima, koji žele, da u jasnom svijetlu kršćanskog nauka provode svoj osobni i obiteljski život. Misli su to, koje su spontano nikle u Našem srcu, i uvjereni smo, da će ih poštene i iskrene duše prihvatiti i razmisliti.

Dragi sinovi! Nikada se ne podajte iskrivljavanju Istine! Uvijek se toga bojte! Ne služite se ovim divnim darovima: svjetlošću, zvukovima, bojama i njihovim primjenama tehničke i umjetničke, tiskarske, novinske, radio-televizijske naravi, da ubijate u čovjeku naravnu težnju za Istinom iz koje se diže zgrada plemenitosti i veličine. Ne služite se tim darovima, da biste njima gurali u propast savjesti, koje još nisu izgrađene ili se koleba-

---

Naši grijesi

ODJECI PAPINIH MISLI

Poznato je, da je laž, i po kršćanskoj moralci, na dnu ljestvice grijeha: »peccatum ex toto genere leve«. Razumije se, ako nije povezana sa povredom neke druge, teže, moralne dužnosti ili zapovijedi.

A ipak, ili bolje, baš zato je laž, kad je hotimična i promišljena, najtipičniji simptom nezrelosti na čovjeku. Naprotiv, dosljedna iskrenost i istinoljubivost do kraja redovito su najbolji biljeg karakterne zrelosti i ćudoredne punine. U malom se psihološki najjasnije očituje vjernost ćudorednom idealu, ljubav prema kreposti i prema Bogu. U tome i jest smisao one velike Kristove riječi: »Tko je u malom vjeran, i u velikom je vjeran, a tko je nevjeran u malom, i u velikom je nevjeran!« (Luc 16, 10).

Istina uostalom, zauzima u ćudorednom životu čovjeka još s jednoga stanovišta središnje i temeljno mjesto. Istina se najpotpunije i najuočljivije istovjetuje s Bogom. Najupadljivija značajka apsolutne Božje savršenosti i jest u tome, što Bog, za razliku od svih stvorenja, ne može ni u čemu odpasti od norme bivstvovanja, od istine, s kojom je već po svojoj prirodi identičan; On je sam ta norma, On je supstancijalna istina. I, istina, po ljudskom poimanju, dolazi u Božjem biću prije svega drugoga; i prije dobra: dobro poimamo kao vjernost istini, nutarnjem zakonu bitka. Zato i Krist u Evanđelju, emfatično, insistira na tome, da je on Istina (Jo 14, 6); da on uvijek govori samo ono, što je istinito (Jo 8, 40.45. 46: 17,17. 19); da on daje puno svjedočanstvo istini (Jo 18, 37). Zato on i stavlja snagu Crkve u to, što će je Duh Sveti naučiti svoj istini (Jo 14, 17; 15, 26; 16, 3). Zato i tvrdi, da je istina jedini pravi put do oslobođenja duha: »spoznat ćete istinu, i istina će vas osloboditi« (Jo 8, 32; 3, 21).

Puna je istinoljubivost stoga i među nama kršćanima, — a među duhovnim osobama pogotovo — najbolja profesija i najsigurniji dokaz naše vjere u apsolutnost moralnog zakona i moralnih obveza, oličenje zaokruženog i dosljednog kršćanskog karaktera, nesumnjiv znak težnje za kršćanskom savršenošću i za sličnošću Bogu: pod svaku cijenu, bez ikakvog kompromisa. Tko nikada ne slaže, tko ne će da povrijedi moralnog zakona, ni u toj najsitnijoj točki, on ga, praktično ne će nigdje povrijediti; on Boga velikodušno stavlja pred sve druge interese; Bog mu je, i gdje se radi o najfinijim manifestacijama Božje volje, preči i svetiji od stvorenja; i od njega sama.

Uvijek je, prema tome, znak krize, kada se u kršćanskom životu uvriježi laž, zacari pretvaranje i licemjerje. On tada boluje od nutarnje nedosljednosti; nema moralnog auktoriteta ni nadnaravne

ju! Neka vas nadahnjuje sveti strah, da ne širite klice, koje razaraju sveti značaj ljubavi, ruše obitelj, ismjehuju vjeru, ruše temelje društvenog reda, što se osniva na obuzdanju sebičnih nagona i na skladnom bratstvu, koje štuje svačije pravo. Naprotiv, surađujte, da se sve više čisti i postaje manje zarazan zrak, što ga udišemo, čije su prve žrtve nevini i nejaki. Osposobite se, da u vedroj ustrajnosti i neumornom zalaganju izgrađujete preduvjete za bolja, zdravija, pravednija i sigurnija vremena.

Dragi sinovi! Evo Nas opet zanosi pogled u Betlehem. Vodi nas prema svijetlu utjelovljene Božje Riječi, prema njezinoj Milosti i Istini, koja hoće, da sve ljude privuče k sebi. Tišina svete noći i razmišljanje onoga prizora mira govore nam toliko toga. Osvrnimo se na Betlehem čista pogleda i otvorena srca! To je ona Božja Riječ, koja je radi nas postala čovjekom. Tu je »benignitas et humanitas« Boga našega Spasitelja, a to bismo tako rado sa svom ljubavlju, s velikim poštovanjem i naklonošću htjeli staviti pred oči najvišim predstavnicima javne vlasti, porazmještenima na raznim i tako odgovornim položajima zemaljske kugle, kao i onima, koji su odgovorni za izgrađivanje mladih pokoljenja i javnoga mnijenja. Potičemo sve redom, da uvijek sa što zrelijom savjesnošću prihvaćaju vlastite zadatke i vlastitu odgovornost! Neka iskreno i odvažno ustraju na svojim mjestima! Mi se pouzdajemo u Boga i Njegovo svjetlo. Imamo i pouzdanje u ljude dobre volje, da će naše riječi u svim čestitim srcima izazvati kucaj muževne plemenitosti.

Katkad se dogodi, da Nam neki potihi glas, koji bi htio biti proročanski, dopire do ušiju i došaptava Nam pretjerani strah, koji onda zna raspaliti makar i maglovita priviđenja. Sv. Matej nam pripovijeda, kako se naš Gospodin jedne večeri, nakon napornog dana, povukao sam u goru i ondje molio. Lađicu je njegovih učenika, koja je bila na jezeru, zahvatio vjetar. Po noći se Gospodin neopazice spustio, te po valovima došao do lađe i glasno rekao apostolima: »Uzdajte se, ja sam, ne bojte se!« »Gospodine, ako si Ti« — rekao je tada Petar — »zapovijedi, da dođem k tebi po vodi!« Isus mu odgovori: »Dođi!« Petar je izašao iz čamca i išao po vodi, da bi stigao k Isusu. Kad je osjetio, da je vjetar jak, stao se bojati. Počeo se utapljati i povika: »Gospodine, spasi me!« Isus mu je odmah pružio ruku i rekao mu: »Malovjerni, zašto si posumnjao?« Ušli su tada u lađicu i vjetar je prestao.

Dragi sinovi! I u noći na Genezaretskom jezeru ima ovaj prizor svoj prodorni čar. Ponizni Petrov nasljednik još ne osjeća nikakve napasti straha. Osjećamo se jakim u vjeri. Uz Krista možemo preći ne samo preko Galilejskog jezera, nego i preko velikih mora ovog svijeta. Isusova nam je riječ dovoljna za spas i pobjedu.

protiv istine

snage; koketira s duhom svjetske mudrosti, koja je neprijateljica Božja (Rom 8, 7); manjka mu Božji blagoslov. Laž je uvijek, i psihološki, bila smatrana svojstvom i oružjem plašljivih i duhom slabih.

A, — valja biti iskren, — nijesmo uvijek u tom junaci. Moramo se i odviše često postidjeti pred mnogima, koji su od istine puno dalje nego li mi, ali je od nas više vole.

Mogu se ti naši grijesi, prijestupi protiv istine i istinoljubivosti svesti na nekoliko tipičnih formi.

Ne uzimamo svi odviše ozbiljno iskrenost u govoru. I među kršćanima su »male laži«, osobito one »od nužde«, one konvencionalne, one od neprilike, one od šale, one u pripovjedačkom zanosu, praktično dopuštene. Ima nas, pa nam nitko, tko nas dobro poznaje, ne će svaku povjerovati. Znadu da »kitimo«, da se rado »bacimo«. Nikakovih skrupula, često nemamo, kad valja nešto »sakriti« u svom vlastitom interesu. »Sakrivamo« i to pred Crkvom, i pred biskupom, »da ne osramotimo družbe!« »Da budemo lojalni prema kolegi!« Izgleda nam to kao neko pravo: ljutimo se, kad nam uopće tkogod kaže, da je to »laž«; da to nije kršćanski ni evanđeoski; da nije u interesu duša i Crkve.

Ne uzimljemo ozbiljno Kristovu riječ, da će se i o svakoj suvišnoj, — a kamo li lažnoj, — riječi davati račun na dan suda (Matth 12, 36).

I, — danas toliko, i u katoličkim, i u duhovnim redovima, proširena, — besprincipijelnost i kompromisnost zapravo je izdaja istine. Igramo se s istinom. Imamo dvije istine. Jednu za teoriju i za vjerovanje u srcu, kad nas nitko ne gleda i kad se istina može afirmirati bez žrtve i bez rizika; drugu za praksu i za život. Odobravamo zablude ili im aplaudiramo; svejedno, da li riječima, suradnjom, kukavičkom šutnjom. Zatajujemo i napuštamo ono, što jedino pred Bogom smatramo dobrim, samo, da se ne zamjerimo ljudima; samo da se ne moramo izložiti i žrtvovati. Od straha ili od računa. Naša je istina, — i Bog u njoj, — na prodaju. Polijećemo od nje u zagrljaj ljudima, koji su joj protivnici. Odričemo se je, svejedno, što je ona božanski suveren. Svejedno, što je Krist umro za istinu, i bio spreman da uvijek umre za svaki princip svoje nauke i svoga morala. Svejedno, što je on govorio: »Tko mene zataji pred ljudima, zatajit ću i ja njega pred Ocem svojim nebeskim!« (Matth 10, 33). »Tko prestupi jednu od ovih najmanjih zapovijedi, najmanji će se zvati u Kraljevstvu nebeskom!« (Matth 5, 19).

I svaka neobjektivnost, bilo u obrani sebe ili svoga stanovišta, bilo u ocjeni i žigosanju protivnika, atentat je na istinu. I onda, kad silom protiv glasa savjesti opravdamo svoje mane i pogreške; kad pristrano nastupamo za svoje prijatelje,

a pretjerano i nepravedno sumnjičimo i osuđujemo one, koji nam zbog bilo čega nijesu dragi; kad se tvrdokorno držimo svoga mišljenja, i kad smo vidjeli, da imamo krivo; kad iz prkosa ili predrasude zastupamo i dalje teze, koje se više nedaju održati. I onda, kad to činimo od krive revnosti. A mnogo puta to činimo. Branimo i stvari, koje se nikako ne mogu braniti: samo jer bismo tobože, osramotili Crkvu, škodili ugledu crkvenih ličnosti, našega staleža, našega reda. A u stvari vrijeđamo Boga, jer otpadamo od njegove istine; jer nijesmo istinoljubivi i pravedni. Bogu se ne služi ni laganjem, ni izvrtanjem, nego samo istinom. Ni Crkvi se ne služi ni mistifikacijama, ni iskrivljavanjem činjenica. Takvi branitelji samo joj škode; ubijaju joj auktoritet. Kad svijet vidi, da su pristrani, neće im vjerovati, ni kad govore istinu.

Sve, što ne valja ili nije valjalo, i na našoj strani, i u crkvenoj povijesti treba lojalno priznati; treba i požaliti, - to su ljudski elementi u Crkvi; - a braniti treba prije svega auktoritet Crkve u principu, istinu i načela Evanđelja. Od branjenja očitih zloporaba, grijeha, slabosti, nikome ne koristi. Ljudi više vjeruju svojim očima i svome iskustvu, nego našim riječima. Ne će nam vjerovati, ni da se na glavu postavimo, da je svaki svećenik svetac i svaka redovnica anđeo. A imponirat će im, kad mi i na svojoj strani priznamo i ožigošemo ono, što je zlo. Kada, barem, dopustimo mogućnost, da i među nama ima pogrešaka. Vidjet će onda, da govorimo istinu, i da smo protivnici zla, i kad ga čine naši neprijatelji. Ništa nema naivnije nego historija Crkve, u kojoj je svaka crkvena ličnost, svagdje i u svemu, imala pravo. Ništa nema smješnije nego nekritički hvaliti i divinizirati svakoga crkvenoga čovjeka. Ne smijemo se nikada bojati istine. Ne smijemo nikada, ni pod kojom izlikom, zlo nazvati dobrom, ni dobro zlom.

Duh laži i duh glume i predstavljanja nije duh Evanđelja. Strahopočitanje pred istinom dolazi u kršćanstvu prije svih drugih kreposti. Nema pravde bez istine, nema pobožnosti bez istine, nema ljubavi bez istine, nema svetosti bez istine. Moramo, i u katoličkim, i u svećeničkim redovima oduravati svaku neiskrenost, prenavljanje, falzifikat; moramo sustavno i radikalno goniti iz vjerničkih usta laž; moramo sebe i sve oko sebe, što hoće da bude kršćanin, odgajati za plemenite »fanatike« istine. »Amicus Plato, magis amica veritas!«

Samo tako ćemo biti u službi Božjoj jaki, samo tako ugledni, samo tako blagoslovljeni, samo tako puni Duha Svetoga. Grijesi protiv istine uvijek su, u izvjesnom smislu, i grijesi protiv Duha Svetoga, koji je »Duh istine« (Jo 14, 17; 15, 26; 16, 13). I grijesi protiv Crkve, koju taj Duh istine vodi i od njega ona živi (Jo 14, 16, 17. 26; 15, 26; 16, 7 — 15).

»Nolite mendaces esse adversus veritatem!« (Jac 3, 14)!

Potuerunt hi . . .

U DIJECEZAMA AUSTRIJE MNOGO SE GRADILO I RESTAURIRALO u periodu od 1945. do 1960.

U dijecezi Wien sagrađene su 53 nove crkve, 13 ih je prošireno, 12 ih je obnovljeno — to su one, koje su stradale za vrijeme rata. Otvorene su 24 kapele za službu Božju. U isto vrijeme sagrađeno je 40 novih župskih kuća.

Svake se godine obnavlja 20 — 30 crkava iznutra, a 15 izvana. K tome gradi se malo sjemenište u Sachsenbrunn-u i sjemenište za kasnija zvanja u Hornu.

U dijecezi St. Pölten sagrađeno je 13 novih crkava, proširene su 2, grade se tri, a sagrađeno je 7 novih župskih dvorova.

U dijecezi Linz sagrađeno je u 15 godina 27 crkava. U gradnji se nalazi 6 crkava, a u planu je 12 novih crkava u gradovima i selima.

Župskih je kuća sagrađeno 31. 5 ih se gradi, a 8 planira. Od 467 župskih kuća u 15 godina oko 200 ih je popravljeno i adaptirano za potrebe župnika.

Domova za religiozne potrebe sagrađeno je 50.

Najveći projekt dijeceze je planiranje novog bogoslovnog sjemeništa.

U dijecezi Eisenstadt sagrađeno je od 1945. — 1960. 5 crkava daljnjih pet se gradi, restaurirano je 35 crkava.

Internat za katoličke učenike učiteljske škole za 150 kandidata predan je na korištenje. Gradi se malo sjemenište za 150 đaka, a dom za studente, također sa 150 mjesta, je gotov.

Biskupski dvor se pregrađuje i proširuje za potrebe novonastale biskupije.

U dijecezi Salzburg sagrađeno je 10 crkava. U gradnji se nalaze 4 crkve. Najveći i najteži posao u dijecezi je restauriranje katedrale na kojoj se radi već 14 godina.

U dijecezi Seckau za 15 godina sagrađeno je 15 crkava, a 50 je renovirano.

20 je župskih kuća nanovo izgrađeno. Najveći posao bila je restauracija zavjetne crkve Mariazell. Stari isusovački univerzitet pokraj katedrale u Gracu adaptiran je za bogoslovno sjemenište.

U dijecezi Gurk sagrađeno je 7 novih crkava u periodu od 1945. do 1960. i 4 kapele. Proširene su i nadograđene 3 crkve. Sagrađeno je 12 novih župskih domova. K tomu je renoviran cijeli niz odgojnih zavoda i bolnica.

U apostolskoj administraturi Innsbruck - Feldkirch sagrađeno je u 15 godina 17 novih crkava. a 8 se nalazi u gradnji. U Innsbruck-u sagrađeno je novo bogoslovno sjemenište. Ove će godine biti otvoreno i malo sjemenište u Bregenz-u.

●

ORGANIZIRANE SU NOVE DIJECEZE U AFRICI: dijeceza MZUZU u Nyassalandu i dijeceze Fort-Portal u Ugandi.

ČOVJEKOVA VELIČINA

OKTAVA STVARANJA

»Mi živimo u oktavi stvaranja« — rekao je netko. Time što egzistiramo, opstojimo — još ne posjedujemo svoje konačno savršenstvo. Svako biće — pogotovo se to jasno razabire kod živih bića — ima u sebi tendenciju ne samo da egzistira, već i da djeluje te u tom svom djelovanju postigne svoje konačno savršenstvo. Biljka teži, da procvjeta, proizvede plod. Životinja djeluje hraneći se i razplođujući se. Svako, dakle, biće teži k svome savršenstvu zato, što ga još nema, a to savršenstvo postiže u nekoj svojoj djelatnosti, jer je baš djelovanje zadnje savršenstvo. Stoga iza stvaranja slijedi »oktava«, u kojoj svako biće biva dovršeno, naime, postiže svoje konačno savršenstvo, svoju veličinu.

Nas ovdje posebno zanima čovjek. I on se također nalazi u ovoj oktavi. Dapače — usuđujemo se to ustvrditi — čovjekova oktava je najdulja i najmučnija, jer on se rađa siromašniji od svega, a ima da ostvari u sebi savršenstvo cijelog svemira; još i više: mora da ga transcendira, da zaroni u sami Bitak. Čovjek je u početku samo mogućnost — doduše silna mogućnost — ali ipak samo mogućnost. Da se ova mogućnost pretvori u čin, u stvarnost, u savršenstvo, treba truda i muke, rada i znoja, treba cijeli život nastojati, da se ostvare veliki zadaci, da se postigne prava veličina. »Omnis creatura ingemiscit« (Rom 8, 22) — vrijedi posebno za čovjeka, koji opaža, uviđa, gdje je prava veličina i kako su teški putevi do tih visina. »Omnis creatur ingemiscit«. — Čovjek zapravo svojom gestom dovršava oktavu svemira, njegov je pogled usmjeren prema samom Izvoru stvaralačke moći, u kojem konačno sve dobiva svoj raison d' être, svoje konačno savršenstvo.

MISAO PODIŽE ČOVJEKA NAD CIJELI SVEMIR

Sitni čovjek nadvisuje svemirski kolos. Izgleda apsurdno. Da, mnoge istine na prvi pogled izgledaju kao pravi apsurd. Ipak istina čvrsto stoji: mikrokozmos je veći od makrokozmosa, sitni čovjek nadmašuje cijeli svemir. Da li je to zaista tako?

Konstatirali smo, da svako biće teži k svome savršenstvu i da to savršenstvo postiže u nekom vlastitom djelovanju. Dakle, i čovjek postiže svoje savršenstvo u nekom specifičnom djelovanju te će dosljedno tome po tom djelovanju postizati svoju prednost i svoju veličinu.

No, u čemu je ta djelatnost, koja je za čovjeka najvažnija? O tome je pisao već stari filozof Aristotel. On kaže: »Da li možda treba da jedan graditelj ili obućar imaju svoj zadatak i posao, a čovek kao takav da nema nikakav, no da je stvoren bez određenog zadatka? Ili bi prije trebalo, kao što oko, ruka, noga i svaki pojedini deo tela nesumnjivo ima svoju funkciju, i kod čoveka, pored svih tih funkcija, pretpostaviti i neki posebni zadatak? — Sada je pitanje u čemu bi se on sastojao? Življenje — to je nešto zajedničko i čoveku i biljkama, a mi tražimo nešto, što je svojstveno **samo** čoveku. Na to se nadovezuje čulni život — samo je i to čoveku zajedničko sa konjem, volom i svakom životinjom. Preostaje (kao specifična odlika čoveka) život ispunjen delatnošću, koja je svojstvena razumnom biću, i to takvom biću, koje se s jedne strane, pokorava razumu, a s druge strane, i samo poseduje razum i **misli**«. (Nikomahova Etika, Beograd 1958., prev. R. Šalabalić, str. 14 — 15).

Čovjekova se, dakle, specifična akcija ili djelatnost očituje kao **razumsko** djelovanje, kao razumski čin. Jer čovjek se upravo po tome razlikuje od životinja, biljaka i neživih bića, što posjeduje **razum**. Prema tome razumska operacija je ono bitno za čovjeka, pa stoga i njegovo bitno savršenstvo. Po razumu čovjek postaje na neki način sve, prima u sebe savršenstva svih stvorova kao što je to i Aristotel naglasio: »Anima est quodammodo omnia«. (De anima, III. 8, 431 b 21.). Čovjek na intencionalan način prima u sebe sva savršenstva kozmosa.

Međutim, razum je u početku čista mogućnost. On prelazi u stvarnost, dobiva svoje savršenstvo po misli. Što je dakle misao? To je razum u činu, u svom savršenstvu. To je ostvaren čovjekov bitak, koji bez misli ostaje prikriven i neobjavljen. Misao je konačna faza čovjekova razvoja na zemlji — gledajući ga u čisto filozofskom svijetlu — te dosljedno tome i konačno njegovo savršenstvo. Čovjek je čovjek samo onda, kada misli.

Šta je uopće svemir bez misli? Možete li zamisliti kozmos bez misaonog bića u njemu? Kako izgleda takav kozmos? Zaista, čovjek bez misli približava se k **ništa**, postaje utjelovljena bijeda, a svemir užasno nijem i pust.

Misao obuhvaća sve: i vrijeme i prostor, i velike zvijezde i male atome, i sitne kucaje srca i disanje neba. Sve se slijeva u misao kao nekom nuždom, sve nalazi svoje konačno mjesto u misli. Zato je veliki Pascal — razmišljajući o čovjekovoj misli — došao do čvrstog zaključka: »Misao je čovjekova veličina«. (Pensées, br. 346. Vidi u: Pascal, Fischer-Bücherei, 1957., str. 186). I eto, maleno zrnce prašine, što se kreće na ovom planetu — to je čovjek. Okružen neizmjernim daljinama, šutnjom beskrajnih prostora neba; dozivan zvjezdanim zrakama, što putuju milijune godina svjetlosti, da bi se jednom susrele s njegovim očima; zastrašivan jurnjavom meteorita i munjama namrštenog neba — taj maleni čovjek stoji usred beskrajnog svemira, usred neograničenih sila i šumova, što jure praznim prostorima.

Taj sitni čovjek — zrnce prašine — uzdiže se nad sve to, prkosi svemu, on je veći od cijelog kozmosa. To isto i Pascal tvrdi, kad kaže: »Samo jedna trstika, najkrhkija od svih na svijetu — to je čovjek. Nije potrebno, da se svijet »naoruža« pa da uništi čovjeka: jedan dah vjetra, kap vode dostatni su, da ga usmrte. Ali, i kad bi ga svemir uništio, i tad bi čovjek bio plemenitiji, viši od onoga, koji ga uništava zato, jer čovjek zna, da umire, on spoznaje nadmoć svemira nad sobom; svemir pak o tome ne zna ništa«. (Pascal, op. c. br. 347, izd. isto, str. 186).

Misao je, dakle, ono najviše, za čim teži čovjek. To je pravo njegovo savršenstvo. Zato mora prvenstveno i bitno tražiti svoju veličinu u mišljenju. »Ja ne smijem tražiti svoje dostojanstvo u prostoru, već u redu svoga mišljenja. Preko prostora svemir me obuhvaća i zapliće kao jednu točku; po mišljenju ja obuhvaćam njega« — naglašava opet Pascal (Ibid., br. 348).

To nam daju blijedu sliku čovjekove veličine, njegova mišljenja. Skoro je nemoguće ocijeniti veličinu misli, jer misao nadvisuje sebe, jer čovjek po misli naslućuje Misao, što svijetli u cijelom svemiru, čak u njegovoj vlastitoj misli.

Već smo naglasili sa sv. Tomom: »Svako biće teži prema svome savršenstvu«. (I — II. 1. 5. c.). I čovjek dakle, teži prema svome savršenstvu. To se savršenstvo bitno sastoji u mišljenju, po kojem on postaje sve, prima u sebe savršenstva cijeloga svemira i tako postaje kralj kozmosa. Tek po misli biva realiziran čovječji bitak, tek po misli postiže svoju veličinu i nadmoć nad cijelim svemirom. (Cf. Sv. Toma, II. Contra Gentiles, III. c. 25).

BITNO MIŠLJENJE

Ali, samim tim što mislimo, još ne znači, da smo postigli svoje savršenstvo. Nipošto! To je tek znak, da smo ljudi. Doći do svog pravog savršenstva znači usavršiti svoje mišljenje. Jer, ako je naša veličina u mišljenju, onda ta veličina nužno ovisi od savršenog mišljenja. Prava čovjekova veličina i savršeno mišljenje to je metafizički korelativ. Stoga se i pojavljuje onaj najteži problem: kako dobro misliti? Mi nemamo namjere rješavati to pitanje ovdje, jer to je zadatak logike i cijele filozofije.

Ipak je potrebito, da se naglasi važnost tog problema, njegova zamašitost za ljudski život i njegovo značenje za bitnu orijentaciju čovjeka.

Generalno govoreći postoje dvije vrsti mišljenja: 1. **plitko**, koje se zadržava na površini, koje konstatira, klasificira, ali ne ide dalje i 2. **bitno** ili **duboko**, koje se ne zadržava samo na površini pojava ili bića, nego ide dublje istraživajući svakoj pojavi i biću njegov najdublji smisao, najzadnji uzrok. Čovjek naime ne miruje, dok ne odgovori na onaj zadnji upitnik. Samo spoznaja zadnjih uzroka omogućuje čovjeku, da gleda na cjelinu iz jedne točke, odakle može svojim pogledom sve zaokružiti. A sve vidjeti u ovom smislu znači **na neki način sve postati**. Zato, što dublje čovjek prodire u bit stvari i pojava — to više postaje čovjek, postaje savršeniji. Misliti bitno, svoditi relativnost i ograničenost na apsolutni i neograničeni Bitak — Boga — to znači misliti duboko, znači učiniti sebe velikim. »Već su Plotin i Marko Aurelije poznavali ovo zlatno pravilo: »Uvijek držati pogled usmjeren na cjelinu«. (M. J. Congar: Das Problem des Übels; vidi u: J. B. de La Saudée: Gott, Mensch, Universum, Styria, 1958, str. 615).

Bitno misliti znači upraviti svoj pogled na cjelinu, tražiti najdublji uzrok i smisao svega; znači stvarati sudove po zakonu eshatologije. To je u isto vrijeme rad oko postizavanja prave i najviše veličine. Velik biti ne znači misliti kako bilo, nego misliti bitno.

ŠTA ČOVJEK MISLI O SVOM MIŠLJENJU

To nije igra riječi. To je ono najvažnije, što odlučuje cijelim držanjem čovjeka i radi čega on tako često fluktuira neodlučan i nezadovoljan u životnim prilikama.

Naglasili smo važnost i veličinu ljudske misli i konstatirali, »da se svo naše dostojanstvo sastoji u mišljenju« (Pascal, ibid. br. 347). Vidjeli smo i to, da mišljenje biva savršeno jedino onda, kada je bitno tj. kada je usmjereno na cjelinu, na bitak svega. To je neizmjerno važno istaknuti, jer to je jedini ispravni stav prema vlastitom mišljenju pa prema tome i prema vlastitoj veličini. Da ovakav pogled nije samo apriorna shematizacija i suha spekulacija — dokazuje nam svagdanje iskustvo.

Pogledajmo to na svagdanjoj slici: čovjek pijan tetura ulicom, iz »ograde zubne« izbacuje riječi, koje nemaju nikakve veze sa mislima, viče i luđački se smije na prolaznike, koji ga sažalno gledaju; ili čovjek, koji stalno diše u atmosferi orgija i razbluda, luta po mračnim ulicama ili se skita po golim plažama. Ovakav čovjek nema pravilan stav prema vlastitom mišljenju, on ne zna, gdje da traži svoje pravo dostojanstvo, svoju pravu veličinu. To nije samo naš sud, s kojim se dotični čovjek ne bi složio. To je u isto vrijeme sud onog pijanca i onog razvratnika, jer i jedan i drugi — i pijanac i razvratnik — nakon određenog vremena, kad se smire i kad treznije promišljaju, sami se sebe stide. Ponajviše mi vidimo takve ljude, kako se lupaju po glavi i u strašnom grču očaja i jada izgovaraju one strahovito teške riječi, koje je i svaki od nas u nekim životnim časovima u samoći svoje nutrine samom sebi progovorio: luđače, **nisi mislio**, kad si ono činio! Sve pogreške, sve katastrofe, sva razočaranja i sve stisnute pesnice u bezdanu i jadu — sve to nastaje iz krivog odnosa prema vlastitom mišljenju, prema misli uopće tako i prema svojoj vlastitoj veličini. Ne mislimo dakako time kazati, da je ispravno mišljenje samo po sebi dovoljni preduvjet ispravnog djelovanja.

Velike misli vladaju svijetom, osvajaju ljude. Zašto? Zato, jer u tim mislima nalazi čovjek svoju vlastitu misao, svoje vlastito savršenstvo. A svatko teži prema svome savršenstvu pa prema tome i čovjek prihvaća takve misli.

Međutim potrebno je naglasiti, da ne će pogriješiti samo onaj, koji uopće ne misli. Pogriješit će također i onaj, koji ne misli **bitno** tj. koji promatra samo površinu i olako prelazi preko pojava, događaja i zadataka. Tek onaj, koji duboko, ozbiljno i razborito promišlja o svakom svojem zadatku, koji ima stalno upravljen pogled na cjelinu, samo taj može upoznati i eksperimentalno opipati, kako takvo mišljenje dovodi do pravog cilja, do istinske sreće.

Jedini je, dakle, pravi i apsolutni nužni odnos čovjeka prema svom vlastitom mišljenju ovaj: cijeniti misao, kao najviše savršenstvo i najvišu veličinu, od koje sve ovisi. Drugo: mišljenje kao takvo ne smije se zaustaviti samo i jedino na površini; mi ne smijemo samo očima kliziti po stvarima, kako to i Gogolj naglašava: »Vi se bojite duboko uprtog pogleda, vi se plašite da sami uprete u nešto dubok pogled, vi volite da kliznete po svemu očima, koje **ne misle**«. (Mrtve duše, prev. V. Lukić, Zgb. 1916, str.276). A eto svi mi volimo, da »klizimo po stvarima s očima, koje ne misle«. A baš to je naša najviša zapreka, da se dovinemo do svog savršenstva, to je naša najviša pogreška, koja vuče za sobom fatalne posljedice, a to u isto vrijeme znači ne misliti bitno, ne misliti u vlastitom značenju te riječi.

MISAO ZAROBLJENA OD KOMODITETA, UŽITKA I REKLAME

Netko će možda primijetiti, da je ovo izlaganje suvišno, jer da se danas zaista misli. Mi danas čitamo više nego itko ikada prije, polazimo kazališta, posjećujemo kina itd. Reklame su svugdje, užitak možeš ugrabiti, gdje god hoćeš, a komoditet te uvijek čeka. Šarenilo reklama, obilje izloga, filmske novosti, ogromni stadioni, ogromni parkovi — sve je to tu, sve nas to zove i privlači. Život je na višem nivou — dakle: mi mislimo.

Činjenica je, da je današnji čovjek potpuno pod uplivom zavodljivosti komoditeta, užitka i reklame. Komoditet — to je lozinka našeg doba. — Ali, kolikogod komoditet bio privlačiv i šarenilo reklama i izloga primamljivo — to još uvijek ostaje daleko ispod onog glavnog, daleko je od čovječje prave veličine. Jer — naglasili smo to, ali to nije nikad dovoljno naglašeno — čovjekova veličina njegova misao. Samo i jedino, što je suglasno s njegovim bitnim mišljenjem, samo to može, da istinski preobrazi i usreći čovjeka.

Međutim, moderni život komfora, užitka i reklame vuče čovjeka iz njegovog bitnog određenja, sprečava ga, da ne misli. Osvojen časovitim i momentanim užitkom on gubi svoj apsolutni odnošaj s vlastitim mišljenjem, zaboravlja i ne mari, da istražuje duboko, da ide do zadnjeg uzroka, da gleda na svemir eshatološki. Današnji je čovjek zamijenio misao s osjećajem. Ono što godi osjećaju, što blago »golica« tijelo — to je veliko, to je vrijednost. Sve drugo dolazi u drugi red, a s tim i najveće i najfatalnije zamračenje njegove vlastite misli, njegove vlastite egzistencije.

Doduše, današnji se čovjek za mnoštinu stvari zanima, interesira. Ali to interesiranje nije pravo i istinsko interesiranje. Riječ naime interesirati dolazi od latinskog inter-esse tj. biti između stvari, stajati u sredini te stvari i kod nje ostati. Međutim, danas je riječ »interesantno« dobilo potpuno drugo značenje. Naime, interesantno je ono, što dopušta da već u slijedećem trenutku postanemo ravnodušni prema dotičnoj stvari i da tražimo nešto drugo. Jer, pravo interesiranje — ostati između stvari, zadržati se i gledati bitak — odgurnuto je kao dosada. (Usp.: M. Heidegger, Was heisst Denken, Tübingen, 1954., str. 2). — Današnji čovjek često luta interesira se u današnjem značenju te riječi. On se nikada ne zaustavlja, da malo proboravi među stvarima, da razmotri bitak, da usmjeri pogled na cjelinu. Današnji je čovjek izgubio smisao za ono bitno. Zato se izgubio u akcidentalnostima, u bespuću i dezorijentaciji. On sebi nije postavio pitanje: koja je moja prava veličina; kakav je moj odnos prema mojoj vlastitoj misli?

Misao je današnjeg čovjeka zarobljena u materijalnoj brzini strojeva, u šarenoj buci na ekranu, u reklamama, u sportu, komforu itd. Čovjek je izgubio smisao za svoje vlastito mišljenje, za vrijednost i dostojanstvo tog mišljenja, a i ono što taj čovjek misli i to je površinsko, ne ide duboko. Jedan od najvećih savremenih filozofa M. Heidegger upozorio je baš na ovo, jer njemu nije mogla izbjeći najkarakterističnija pogreška našeg doba. On piše: »U našem vremenu najviši nam misaoni sadržaj pruža činjenica, da mi **još ne mislimo**«. (Op. c. str. 3). Isti filozof u jednom drugom djelu pita se sa zebnjom u duši: »Koja je bojazan danas veća, nego bojazan od mišljenja?« (O biti umjetnosti, prijevod Zgb, 1959., str. 78).

Mi nadodajemo: budući da je bojazan od mišljenja najveća, zato je i bojazan od katastrofe, koja može zadesiti cijelo čovječanstvo, baš danas najveća. Gdje nema misli, tu iracionalni dio vlada, tu nastaje nered i najužasnija bojazan. Zašto dakle dršćemo pred neizvjesnošću sudbine? Zato jer ljudi još nisu razborito, konkretno i odlučno postavili sebi ovaj program: misliti — to znači biti čovjek. Tamo, gdje vlada misao, tamo je red, tamo nema bojazni. Divni red kozmosa neprestano ukazuje na Misao, koja u njem lebdi. Da nestane straha i bojazni, da život bude smislen — nužan je uvjet, da ljudi uvide, da je misao čovjekova veličina.

KRŠĆANSTVO PREMA MISLI

Nedostatak bitnog mišljenja uviđa najbolje Kristova Crkva. Ona uvijek, a posebno danas, upire na čovjekovo dostojanstvo, na njegovu misao. Ona stalno naglašava: nije opasnost u razularenim svemirskim silama i u atomskoj bombi. Opasnost je u samom čovjeku, u njegovu mišljenju! Dogod čovjek ne bude shvatio, da je njegova veličina u misli i dogod ne bude bitno mislio — dotle postoji opasnost.

Kršćanstvo je religija, u kojoj razum ima svoje najviše mjesto. Naša je naime vjera »rationabile obsequium«. (Rom 12, 1). »Istina će vas osloboditi« (Jo 8, 32) naglašava Gospodin Isus. To znači, da je mišljenje uzdignuto na svoju pravu visinu. Misao dobiva svoje najviše mjesto, ona čak postaje »conditio sine qua non« ulivene kreposti vjere. Bog nas toliko cijeni te hoće, da nam bude jasan razlog zašto da se podvrgnemo njegovoj objavi. »Milost, naime ne ništi naravi, nego je usavršava« (Sv. Toma: I. 1. 8. ad 2.), pa stoga uzdiže misao do njene prave savršenosti. Propagirati mišljenje znači propagirati kršćanstvo. Povratak bitnom mišljenju, povratak kršćanstvu znači uklanjanje svjetske bojazni, znači pravilno usmjeravanje čovječanstva prema istinskoj sreći.

Ovo je bilo potrebno spomenuti, jer ima i takvih, koji se boje kršćanstva, jer da ono tobože zabacuje misao. Naprotiv, ono propagira misao svim svojim silama i nastoji da pokaže, kako je misao čovjekova veličina.

ZAKLJUČAK

Čovjek, dakle, teži k svome savršenstvu. Tu savršenost nalazi u djelatnosti, koja je za njega specifična, u razumskoj djelatnosti. To je mišljenje, kojim se dolazi do istine. U mišljenju dakle gledajući filozofski postiže čovjek svoje zadnje savršenstvo, svoju veličinu. Iskustvo nam pokazuje, da čovjek radi pravilno samo onda, ako to radi promišljeno i to razborito promišljeno. Zato Pascal naglašuje: »Svo naše dostojanstvo sastoji se u mišljenju« (Ibid. br. 347).

Odnos današnjeg čovjeka prema misli je izvrnut pa odatle užas i strah pred nečim nepoznatim i tamnim.

Što treba uraditi? Potrebno je, da se svaki čovjek osvjedoči, da se potpuno uvjeri i da svake sekunde svoga života nosi sa sobom ovo uvjerenje: moja je veličina u mišljenju; ja sam velik samo zato, jer mislim! Mišljenje je bitno moje savršenstvo. Ali treba jednakom nužnošću nadodati i ovo: nije bilo kakvo mišljenje moje pravo savršenstvo. Naime, ja se istinski usavršavam samo onda, kada mislim bitno, kad neprestano držim svoj pogled usmjeren prema cjelini, prema cilju, kad mislim na ono bitno.

Ovo treba lebdjeti svakom čovjeku na svakom mjestu i u svakom trenutku vremena. To je za čovjeka ukoliko je čovjek nužnije od svakidanje hrane, kojom se uzdržava. Jer materijalnom hranom uzdržaje tijelo., a s ovim mislima on će uzdržavati i hraniti ono, što je više i vrednije od cijelog svemira — svoj vlastiti duh.

Koliko više i bolje mislimo, toliko smo više ljudi, utoliko postižemo svoje savršenstvo, svoju pravu veličinu.

JER, ČOVJEK JE VELIK SAMO ONDA, KADA DOBRO MISLI!

Bibliografija

U Franjevačkom samostanu, Zagreb, Vrbanićeva 35, može se dobiti knjiga **BDIJTE I MOLITE**, — getsemanske ure od glasovitoga apostola pobožnosti prema presv. Srcu O. Mateja. Knjiga ima 260 stranica velikog formata. Svećenicima je toplo preporučamo, jer će im dobro doći za ure klanjanja uoči Prvi petaka kroz godinu i za druge prigode.

●

Dr O. Dominik Budrović O.P.: **O SVEĆENIČKOM ŽIVOTU.** Teološko — duhovna predavanja, ponekad u obliku dijaloga između Krista i Svećeničkog odabranika, namijenjena bogoslovima i svećenicima, a vrlo zgodna i za sjemeništarce. 110 stranica velikog formata. — Cijena 350 i 55 za poštarinu preporučeno. Šalje se samo uz naprijed poslani novac. Tko naruči barem 10 komada ne plaća poštarinu.

Narudžbe prima: O. Augustin Pavlović, Vrata Ploča 1., Dubrovnik.

●

Fra Karlo Nola, **ŠESTOKRILI SERAFIN** ili dužnosti i kreposti poglavara. — Knjiga je tiskana u tiskari u Đakovu. Namijenjena je prvotno za redovničke poglavare, ali će vrlo dobro poslužiti i drugim crkvenim poglavarima i uzgojiteljima, pače i župnicima u njihovu odnosu s vjernicima.

Knjiga je prva ove vrsti u hrvatskoj katoličkoj književnosti, pa je zanimljiva i aktuelna. Nabavlja se kod pisca u Makarskoj (Franjevačka bogoslovija) za cijenu od 600 Din. Tu je zaračunata i poštarina. Knjiga ima 170 strana, formata u 8.

●

L. J. Kerkhofs: DJEVICA SIROMAHA (Studije i dokumenti) u vezi s ukazanjima Majke Božje u Banneux-u. Knjiga ima posebno priznanje i preporuku od strane Državnog tajništva Njegove Svetosti još iz 1950. godine. Knjigu je preveo svećenik Ivan Horvat. Cijena 500 Din plus poštarina.

Narudžbe slati na Nadbiskupski duhovni stol, Zagreb, pošt. pret. 406.

●

Hrvatsko Književno Društvo Sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, izdaje molitvenik »IZVOR UTJEHE«. Molitvenik se tiska s velikim slovima i bit će uvezan u polivinil, a otpremat će se tokom svibnja 1961., i to onima, koji unaprijed pošalju novac. Cijena mu je 450 dinara. Novac se šalje putem čeka broj 400-73-3-1768 a na adresu: Hrvatsko Književno Društvo Ćirila i Metoda, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

ŠTA IMAJU OD ŽIVOTA?

Subota!

Prigušeno je bučio grad. Tornjevi su uporno gledali u nebo, u daleke drhtaje zvijezda. Tek povremeno, sa njih su se otkidale ure i nestajale u prazninu, tonule u sporednost poput jecaja. Njihova zvona, kao nabrekla od zamrzlih himna, čekala su... da ih jako i snažno pokrene melodija Radosti, da ih zanjiše Gloria... da se njihovi glasovi ukrste nad gradom, da se sliju u veličanstveno uskrsno brujanje nad ranim mliječnim proljećem.

Sve je odisalo veličinom.

Sve je izgledalo veličajno i važno, a najvažniji: šareni, sitni i gusti ljudi na trgu.

Radovao sam se.

Posebno sam se radovao, što nas četvorica bogoslova idemo u asistenciju kod službe Božje u samostan sestara Karmelićanki.

Činilo mi se, da se mnogo ljudi raduje Uskrsu.

Ali, evo: u tramvaju je sjedio mlad gospodin uz još mlađu gospođu. Upravo nama iza leđa. Razgovarali su o nama tiho, no ipak da ja čujem: »Žalim ove mladiće«.

USKRSNA REFLEKSIJA

— A zašto bih ih ja žalio? Tko im smeta s nama na igranku? Pusti fanatike...

— Treba ih ipak žaliti; ta **š t a i m a j u o d ž i v o t a?**...«

Tramvaj se zaustavio negdje na dnu duge ulice i ostavio nedovršenom misao mlade gospođe. Mi smo izašli, a za nama poletio tvrd hihot.

Dugo se za nama smijala činjenica, teška kao ogroman kamen i oštra kao izgrizena gromada svaljena odnekuda na blijede noćne ulice.

Začudo, nisam se osjećao uvrijeđenim, ali u dubini duše činilo mi se, da je uvrijeđeno ono zvjezdano uskrsno nebo; da je uvrijeđen Život.

Karikirana definicija Života nametljivo mi je lebdila pred očima, kao nešto nakazno, čega se boje djeca, što ispija smješak s njihovih obraza, što prlja ruke mladića, što muti djevojački pogled, što gazi po vijencima heroja i prezire duge besane noći Majki.

Život: mlaka, u kojoj se čovječanstvo nadgnjuruje?

Ovo nedostojno pitanje prestao sam ponavljati u sebi, netom smo stupili u samostan.

Evo, prvi put sam se nalazio u kući sestara Karmelićanki. — Hodnici čisti, rasvijetljeni. Dom pun jednostavnosti... Ove noći govor se nije čuo. Nad svečanom tišinom iščekivanja Uskrsa, kao daleka rijeka šumio je tajanstven šum. Taj nevidljivi šum odasvud je izvirao i slivao se u duboko strahopoštovanje pred Presvetim, ovijenim bijelom uspomenom na Onu Veliku smrt Sina Božjega...

Odjednom... zapjevaše djevice i kuća se napunila pjesmom: »Zašto se bune narodi i puci kuju lude osnove...?

... Onaj, koji stoluje na Nebu, smije se; Gospod im se podsmijava...

Sad vi, kraljevi, opametite se; naučite se vi, suci zemaljski. Poklonite se Gospodu sa strahom, častite Ga s trepetom!

Poslušajte Sina, da se ne razgnjevi (da vas ne udari gvozdenom palicom i razbije kao sud lončarski...) i vaša vas osnova ne unesreći...

Blago svima, koji se u Nj uzdaju!...«

Dugo u noći pjevala je ova Božja kuća. Kao bistrica iz djevičanske stijene iz nje je izvirala silna pjesma i tekla nad more rasijanog svijetla, nad uspavane obrise grada...

Činilo se, da je taj pjev djevica, trepereći kao plamen one Uskrsne svijeće, nadjačavao silu psalma; silu Božanskoga gnjeva pretvarao u nedokučivu snagu vječne dobrote u bezgranično Opraštanje. Činilo mi se, da tako pjeva samo djevičanstvo i srce puno dobivenih bitaka; Život prepun sadržaja.

Mnogo toga sam tada zaboravio. Čak i ono bijedno pitanje: »Šta imaju od života?«

Kako ne bih zaboravio, kad je izgledalo, da se i mjesec zaustavio nad ovim svetištem, da su i jabuke zaboravile cvjetati pred divnim misterijem Uskrsa.

Izgledalo je, da je Svemir utonuo u duboki muk, iz kojeg se izvijao živi dah molitve:

Uskrsli Kriste, pogledaj na nas grešne ljude. Posebno pogledaj na one, koji blude kroz magle zabluda i varki. Ne zaboravi one, čije je geslo života: smrt.

Dovikni onima, koji vratolomno trče za srećom, tamo kuda ona nikada nije prošla; dovikni onima, koji se bjesomučno propinju za Istinom, tamo gdje nema ni njezine sjene; dovikni onima, koji slijepo lunjaju za životom, tamo gdje nema ni njegova traga; Svima dovikni: »Ja sam Put, Istina i Život«.

Ti znaš, da si ljudima najpotrebniji baš onda, kad oni najglasnije viču: »Ne poznam toga čovjeka«. Ti znaš, da oni tada ne znaju što čine.

Dođi stoga Čovječanstvu, koje je zaboravilo, da si Ti: Onaj, za kojim plače prošlost nad sramotnim krhotinama mača, Onaj, bez kojega se borama prekriva čelo i vene smiješak Sutrašnjice. pred crnim prijetnjama zloslutnih perspektiva...

Smiluj se, Ti koji si uskrsnuo od mrtvih. Dođi nam danas, čeka Te svijet, svijet mrtvaca još nesahranjenih...

Uskrisi ga, Kriste, na novi život!

Svojevoljno majčinstvo - - - sretno majčinstvo

ZANIMLJIVE TVRDNJE

Treći poglaviti argumenat pristaša planiranja porođaja glasi: po sredstvima planiranja porođaja oslobađa se žena i dolazi do sretnog majčinstva.

Slobodnom upotrebom tih sredstava, tako se govori, ne će više biti očajnih majka pred blizim porođajem, ne će više biti djece mučenika, maladenačkih delinkvenata. Naprotiv bit će više zdrave djece, više zdravijih majki, jer će se vremenski razmaknuti pojedini porođaji. Žene će biti slobodnije, svjesnije, da su jednake svojim muževima, i one ne će više biti žrtve njihovih nagona. A iz toga će porasti broj sređenijih ognjišta, smirenijih domaćinstava, bračnih parova,, koji će biti psihološki uravnoteženiji i prilagođeniji idealu obiteljskoga mira i intimnosti.

Ukratko, doći će do izmirenja interesa pojedinaca i društva i to zato, jer će se rađati samo planirana i željena djeca, pa ne će više biti siromašne, zapuštene djece, niti bijednih koliba prepunih golišave, neodgojene i nezdrave djece.

Evo dakle argumenata: planirano majčinstvo — svojevoljno majčinstvo — sretno majčinstvo — sretno djetinjstvo.

ANKETA U INDIANOPOLISU

Ta je tvrdnja to više zamamna, što se iznose i brojke iz ankete američkih sociologa, prema kojima bračna sreća ide usporedo sa modernim planiranjem porođaja. Tako je Dr Reed, u jednoj anketi u Indianopolisu, klasificirao 1444 bračnih parova po njihovim odgovorima na slijedeća pitanja:

Pošto sve dobro promislite, da li je vaša ženidba :

— Skrajnje nesretna?
— Uistinu manje sretna nego prosječno?
— Malo manje sretna nego prosječno?
— Skoro kao i ostale?
— Malo sretnija nego prosječno?
— Uistinu sretnija nego prosječno?
— Skrajnje sretna?

Iste su te obitelji klasificirane osim toga prema broju djece, koje su rodile. I sada primjećuje revija, koja citira ovu anketu: »Ako se pravi slika brakova prema broju članova u obitelji, i ako se ova slika usporedi sa slikom obiteljske sreće, otkriva se, da se razmjer »sretnih« muževa, žena i brakova stalno umanjuje u tolikoj mjeri, koliko raste broj djece. Krivulja je apsolutno stalna. Samo je jedan izuzetak, i to posve razumljiv, koji ništa ne mijenja na stvari: žene bez djece su manje zadovoljne od majki sa jednim djetetom.

Iz toga Dr Reed zaključuje: »Obiteljska je sreća povezana s tim, da li se može izbjeći začeće, kada se ne želi«. (Robert Reed, The interrelationship of marital adjustement, fertility control, and size of the Family, u Milbank Memorial Fund Quarterly XXV, listopad 1947., str. 382 — 425).

STVARNOST JE DRUGAČIJA

No ovaj zaključak je prenagao i jednostran. Činjenice ga obaraju na koje se on nije osvrtao, a morao se osvrnuti. Naime, srećom ili nesrećom — u ovoj glasovitoj anketi u Indianopolisu, plodnost ovih protestantskih brakova pokazala se nedovoljno da osigura održanje pučanstva.

H. Musham i C. Kiser, koji su poznati zbog toga, što su sistematski istražili činjenice iz ankete u Indianopolisu, te ih 1956. i 1957. iznijeli u istom časopisu — pošto su ispitali te iste anketirane obitelji onda, kada je završila njihova plodnost, koliko su oni sebi djece željeli, a koliko su dobili, opazili su da je prosječno bilo više željene djece nego li rođene.

Ova činjenica uostalom nije čudna niti svojstvena samo tome gradu. Susrećemo je također i u drugim anketama, i to u različitim vremenskim razmacima. Godine 1925. zapitao je sociolog Qutman 445 mladih osoba u jednom američkom kolegiju, koliko bi oni htjeli imati djece, tokom svoga bračnoga života, podrazumijevajući upotrebu sredstava za planiranje porođaja. Prosječni broj : 2,6. Iza dvadeset i pet godina, to znači 1950., isti je čovjek istražio da je prosječni broj njihove djece iznosio 1,9.

A 1955. godine isti je sociolog proveo analognu anketu kod 95 bivših studenata drugoga kolegija, koji su imali svoje promocije u 1939 — 1940. godini. Prosječni broj željene djece onda bio je 3,14. A prosječni ostvareni broj petnaest godina kasnije, bio je po ognjištu samo 2,43.

Što to znači? Što drugo, nego da ovo traženje »sretnoga majčinstva« po »svojevoljnom majčinstvu«, svršava konačno u »neželjenom majčinstvu«. To je A. Sauvy izrazio ovim riječima: »Birth control, hvale vrijedan u svojim namjerama (?), pati od nemoći da ograniči svoju akciju... Borba protiv pretjeranosti života, obraća se u borbu protiv života«. (A. Sauvy Le Malthusianisme anglo-saxon, dans Population 1947, br. 3, p. 221).

SMISAO RIJEČI: SRETNO MAJČINSTVO

Ako ima ljudi, koji u ovoj borbi protiv života nalaze svoj račun i svoju sreću, trebalo bi raščistiti njihov pojam sreće i pojam ovoga »svojevoljnoga« i »sretnoga« majčinstva. A ta je zapravo u jednoj napola-sterilnosti svjesno ili nesvjesno traženoj i željenoj. Izraz »svojevoljno« majčinstvo u smislu odbijanja života, nije li to čudno? Sreća bi bila majčinstva po njima u odbijanju majčinstva, u neraspoloženju prema životu!

Ovdje prelazimo jednostavne kategorije obitelji, tajna, koje je praktično nemoguće klasificirati. Pa ipak nije li tu bitno ovo pitanje: Da li su ovi odbijeni porođaji uistinu samo zbog ljubavi prema već rođenoj djeci, da njima život bude lakši, ugodniji, bezbrižniji? Da li je to uistinu samo briga, da se poboljšaju prilike njihova odgoja? Nije li to naprotiv zato, da se izbjegne brizi i poslu? Nije li to zato, što tako drugi rade? Nije li to zbog želje imati TV, svoj auto, frižider itd?...

Tko će to opovrći? A tko će se osobito usuditi staviti etiketu sreće svim obiteljima, koje imaju dva djeteta i moderni komfor, a ne onima, koje imaju tri ili četiri djeteta, sa manje komfora, a više briga? Nije li broj rastavljenih brakova — to znači nesretnih brakova — u Americi i Švedskoj i drugim zemljama, koje su uvele planiranje porođaja, baš tada narastao do apsurda? U Americi svaki treći rastavljen!

ŠTO JE SREĆA?

»Ako je dosta teško općenito definirati sreću, piše Denis de Rougemont, problem postaje nerazrješiv, čim mu se priključi moderna volja biti gospodar svoje sreće, ili što se možda povraća na isto, osjetiti iz čega je ona sačinjena, izanalizirati je, »rukopipateljno« je okušati da se uzmogne provesti amelioracija po postepenim i dobro proračunatim zahvatima... Svaka sreća, koju želimo osjetiti, koju želimo držati po volji — mjesto da tu uistinu ostane, odmah nestaje i nužno se gubi«.

Proračunati, izmjeriti, predvidjeti užitak zato, da se uzmogne povećati i sistematizirati tako svoja sreća, to je nemoguće naprosto zato, jer to nije bit sreće. To može, do neke točke, biti jedan od njezinih uvjeta. Ali to nije nipošto dovoljno, to ne dovodi do jezgre prave sreće. Jer ova nije sačinjena od u ž i v a n j a, kako se to čini. Sreća nadolazi sa predanjem samoga sebe, sa samozaboravljanjem, sa voljom pomoći bližnjemu, i to bližnjemu više nego sebi.

Sreća dolazi po vjernosti iz ljubavi, po pobjedi altruizma nad egoizmom. A toga nema kod takvih obitelji, i zato sa modernim »svojevoljnim« majčinstvom rapidno raste i preljub i rastava i broj maloljetnih delinkvenata.

PROSUDIMO!

Nasuprot argumenata, kojima se nastoji pokazati, da je moderna tehnička planifikacija porođaja profilaksa protiv pobačaja, da je neposredno rješenje krize neishranjenih i nerazvijenih zemalja, da je zalog sretnoga majčinstva, odgovor je činjenica ovaj:

Sa modernom planifikacijom porođaja:

- — pobačaja tajnoga i otvorenoga ne nestaje;
- — plodnost se obitelji i snaga naroda umanjuje;
- — u nerazvijenim zemljama broj se ne umanje kod najširih seoskih masa, nego kod elitnih slojeva;
- — traženje »sretnoga« majčinstva po »kontroliranom« majčinstvu tako zvanom »svojevoljnom« majčinstvu, svršava se svjesnim ili nesvjesnim traženjem »neželjenoga »majčinstva.

Prema tome čitava te veličajna zgradurina počiva na glinenim temeljima.

O općim crkvenim saborima (koncilima)

Crkveni sabori u srednjem vijeku

Premda su sredovjekovni crkveni sabori po svojoj biti isto što i sabori staroga vijeka, ipak se u mnogočem razlikuju međusobno. Sabore u srednjem vijeku sazivali su gotovo uvijek pape, dok su sabore u starom vijeku više puta priredili biskupi i svjetski vladari, a vodio ih je ili papa sam ili njegov zamjenik. Potvrdio bi ih papa. Nijedan srednjovjekovni sabor nije se više održao na Istoku, nego svi na Zapadu: u crkvenoj državi u Italiji, u Francuskoj, u Njemačkoj. Vjerska pitanja igrala su još uvijek veliku ulogu, no saborima se sve više nametala dužnost, da uklone zloupotrebe u Crkvi; drugim riječima: trebalo je reformirati »i glavu i udove« Crkve.

Pojedini crkveni sabori srednjeg vijeka

U proljeće g. 1123., u lateranskoj palači papinoj, i u lateranskoj bazilici, koja se zove »majkom svih crkava na svijetu«, održan je **deveti opći crkveni sabor**, koji je trajao tri tjedna. Upravo je bilo papinstvo u dugoj borbi s njemačkim carevima, izdalo odluku, da svjetski knezovi mogu doduše imenovati biskupa i dati mu leno, ali mu ne smiju predati biskupski prsten i štap. To je isključivo bila stvar Crkve. Papinstvo je time spasilo Crkvu od opasne i nedostojne ovisnosti od države, a tu pobjedu papinstva trebao je potvrditi lateranski koncil. Nadalje je sabor zabranio trgovanje duhovnim vježbama (simoniju), podijelio je križarima potpuni oprost, te se pobrinuo za pomoć obiteljima onih, koji su pali u križarskim ratovima. Za vrijeme sabora, biskup Konrad iz Konstanca bio je proglašen svetim.

Drugi lateranski koncil trajao je dobra tri tjedna u travnju 1139. Nakon nekog vremena poslije izbora pape, neki su kardinali izabrali drugoga, nazovi-papu, koji se održao dugo vremena. Nakon njegove smrti zakoniti je papa Inocent II. obračunao s pristašama krivoga pape i strogo ih kaznio. Taj je sabor donio i odluku o crkvenom izopćenju onih koji bi zlostavljali svećenike ili redovničke osobe. Ova je odluka još i danas na snazi.

I treći lateranski koncil bavio se zabludama nevaljalog izbora pape. Car Fridrik Barbosa postavio je protupapu Aleksandra III., te se jedan i pol decenija borio protiv zakonitoga zamjenika Kristova. Napokon je car digao ruke sa svoga šti-

ćenika, pomirio se s papom Aleksandrom, a crkveni je sabor učvrstio mir između pape i cara. Nadalje je ovaj sabor zaključio, da se u buduće mora kod izbora pape tražiti dvije trećine glasova. Ovaj propis vrijedi još i danas. Da svećenik može biti posvećen za biskupa, mora imati barem 30 godina života. I ovaj se propis još i danas nalazi u crkvenom pravu. Kod svake stolne crkve neka se namjesti jedan učitelj za siromašne učenike i klerike. Slijedeći će nas proglas prenijeti u doba borbe protiv Saracena, od kojih je prijetila sa Istoka velika opasnost u srednjem vijeku: »Onaj, koji dobavlja Turcima oružje ili drvo za gradnju brodova, kaznit će se izopćenjem iz Crkve«. Borba za spas Zapada pred najezdom islama trajala je 500 godina. Najveću zaslugu za obranu od Turaka ima svakako Crkva, a posebno papinstvo.

Kad se papa Inocent III. sa 38 godina popeo na najuzvišeniji prijesto na svijetu, žalio se njemački pjesnik Walther von der Vogelweide, i rekao, da je papa premlad i neka Bog pomogne kršćanskom svijetu, a J. Bernhard kaže na to, da je »jednoglasno izabrani papa već zreliji od ovoga zabrinutoga pjesnika«. Malo imade papa, koji bi bili tako snažno zahvatili u povijest svoga doba, kao što je to učinio Inocent III.

Četvrti lateranski koncil, u studenom 1215., bio je jedan od najistaknutijih crkvenih sabora, koji su se ikada održavali. Na njemu se okupilo 1000 učesnika, među kojima su bili i svjetovnjaci. Došli su u velikom broju također i crkveni knezovi sa Istoka. Nadbiskup iz Toleda održao je govor o moći pape. Na ovom je saboru donešena crkvena zapovijed, da se svaki vjernik, koji je došao do uporabe razuma, mora jedamput godišnje ispovijediti, a u uskrsno vrijeme primiti svetu Pričest. Osim toga sabor je donio propise glede propovijedi na domaćem jeziku, te objavio koje mjere treba poduzeti protiv zavaravanja sa lažnim relikvijama. I opasnost od Turaka zabrinjavala je crkvene oce. Sabor je tražio od svećenika velike žrtve za podmirenje troškova križarskih ratova. Kroz četiri godine bio je zabranjen plovidbeni promet sa Muhamedancima, da brodski prostor bude slobodan za križare, a nitko nije smio primiti službu na saracenskim brodovima.

Prvi crkveni sabor u Lionu. Ljeti 1245. morao se održati zbog spora između pape Inocenta IV. i cara Fridriha II. Papa je htio održati sabor u Rimu. Car Fridrih je to spriječio tako, što je zapovijedio, da se dočekaju brodovi koji voze prelate u Rim, i da se visoko svećenstvo baci u tamnicu. Čak i sam papa morao je pred carskim trupama bježati u svoj rodni grad Ženevu. Osim toga, bio je car osumnjičen zbog krivovjerja. Crkveni je sabor skinuo cara. Po tadanjem pravu knez, koji je kolebao u vjeri, ili koji je progonio Crkvu, nije mogao biti car, jer je carevanje bila, takoreći crkvena služba, a carevima je bila dužnost, braniti Crkvu. Tada se na crkvenom saboru vidio turoban, potresan prizor: biskupi i prelati bacili su goruće svijeće na zemlju i pustili, da se utrnu, u znak, da se i caru utrnula carska vlast. Ovaj se sabor osim toga bavio obranom protiv provale Mongola u Evropu.

Nakon smrti pape Klementa IV., biranje njegovog nasljednika trajalo je tri godine, jer se kardinali nijesu mogli složiti u dvije trećine glasova. Novi Papa Grgur X. održao je ljeti godine 1274. **drugi koncil u Lionu.** Za slijedeće izbore pape određeno je, da se kardinali nakon smrti pape moraju skupiti u strogoj odijeljenosti (konklavama), kako to još i danas biva.

Neki izvjesni uspjeh toga koncila bilo je sjedinjenje s Grcima, no Grci nisu tražili to sjedinjenje toliko iz uvjerenja, koliko iz političkih razloga, i tako ovo sjedinjenje nije dugo trajalo. Na ovaj crkveni sabor bili su pozvani: sv. Toma Akvinski, kao savjetnik u teološkim pitanjima i sveti biskup i kardinal Bonaventura. Sv. Toma je umro na putu u Lion, a sv. Bonaventura je umro za vrijeme samog sabora.

Drugi crkveni sabor u Lionu održan je za vrijeme takozvanog njemačkog bezvlađa.

Petnaesti opći crkveni sabor u Vieni u južnoj Francuskoj, trajao je od listopada 1311. do svibnja 1312. Na tom saboru ukinut je Templarski red, koji je prvotno bio određen za zaštitu hodočasnika, koji su išli u Palestinu, kao i za obranu Svete Zemlje.

U pogledu liturgije crkveni sabor u Vieni odredio je, da se za čitavu katoličku Crkvu uvede blagdan Tijelova.

Crkveni sabor u Konstancu. Početkom 14. st. utjecaj francuskog dvora na papinstvo bio je tako jak, da je kraljevima uspjelo urediti to, da su pape kroz 70 godina stanovali u francuskom gradu Avinjonu, a po zakonu su ostali rimski biskupi. Ovo tužno razdoblje zove se »babilonsko sužanjstvo papa«. Nakon povratka papa u Vječni grad bili su neki kardinali nezadovoljni s Urbanom VI. i tvrdili, da je njegov izbor bio nevaljan. Izabrali su protupapu Klementa VII. Jedan dio kršćanskog svijeta prianjao je uz zakonitog papu Urbana, a drugi dio uz Klementa VII. U Pizzi se održao sabor, ali ni jedan od ove dvojice papa nije se htio povući, štoviše, izabran je i treći papa. Tada je kralj Sigismund sazvao crkveni sabor u Konstancu, koji je trajao od g. 1414. do 1418. Ovaj sabor nije bio pravovaljano sazvan i zato nije bio valjan u svim onim dijelovima, koje zakoniti papa nije naknadno potvrdio. Od dva nazovi-pape pobjegao je jedan u Schafhausen, a drugoga je crkveni sabor svrgao. Zakoniti papa dao je tada ovlaštenje saboru, a zatim se zahvalio na papinskoj službi da ustupi mjesto onomu, koga su svi priznali za papu. Novi papa uzeo je ime Martin V.

Da je Crkva iz ovakve krize izašla nepovrijeđena, bilo je djelo Providnosti Božje. Ovaj, kao i mnogi slični događaji, potakli su protestantskog povjesničara (Mac Aulax) da napiše: Katolička je Crkva pretrpjela toliko teških neprilika, da je uopće nemoguće zamisliti nešto, što bi je moglo uništiti«.

Šta znači kardinal »in petto«?

1. Na konsistoriju u ožujku 1960. Njegova Svetost Ivan XXIII. objavio je, da ima tri nova kardinala »in petto«.

Izraz »in petto«, koji je postao vrlo kurantan, talijanski je prijevod latinskog izraza »in pectore«, a nalazi se u Kodeksu kanonskog prava. Kada se primijeni u slučaju kardinalskog izbora, tada taj izraz znači, da Vrhovni Svećenik ne objavljuje ime novog kardinala, nego ga čuva u tajnosti.

To je običaj, koji seže nekoliko vjekova unatrag. Pape ga često upotrebljavaju. U našem stoljeću upotrebio ga je Pio X. (1911), Benedikt XV. (1916), Pio XI (1933).

2. Dokle god traje »rezervacija« njegova imena, za kardinala tako izabranog, nema nikakvih promjena. Kao da se nije ništa ni dogodilo. U stvari, on i nema nikakva kardinalskog prava. Stiče ga tek javnim imenovanjem, koje Papa kasnije izvrši.

Razmak može trajati više godina. Tako je nadbiskup iz Bratislave bio izabran kardinalom »in petto« 1916., a javno imenovan tek 1919. Može se dogoditi, da imenovanja i ne bude. Naime, može umrijeti ili dotični ili Papa. Ili može biti, da motiv, koji je nalagao rezervaciju, ne prestaje. Ili opet, da Papa promijeni svoju odluku pod utjecajem vanjskih okolnosti.

Vrhovni Svećenik može izbor »in petto« predati kao tajni dokumenat svome nasljedniku. Ali to se ne traži, i ako je učinjeno, ne veže slijedećeg Papu. (Ne poznamo ni jedan slučaj u povijesti, da je kardinala, kojega je jedan Papa izabrao »in petto«, imenovao njegov zamjenik).

Jasno je, da Vrhovni Svećenik može obavijestiti dotičnoga (zna se, da je to koji put i učinio), ali može biti, i da mu ništa ne rekne. Tako, da kardinal »in petto« može umrijeti, a da nikada ne sazna svoju potajnu čast.

Bi li mogao Papa odrediti svojom oporukom, da taj i taj kardinal, kojega je on izabrao »in petto«, bude odmah nakon njegove smrti javno imenovan? Mogao bi, jer je Papa u tome gospodar pozitivnog prava, ali većina se autora protivi takvom postupku, jer bi mogao imati loših posljedica.

3. Misli se, da je Martin V. (1417 — 1431) bio prvi, koji je upotrebio običaj izbora »in petto«. — U početku tajna nije bila tako apsolutna kao danas: Vrhovni bi Svećenik označio u tajnom konsistoriju ime kardinala, kojega je rezervirao. Isprva se pitalo, da li kardinal in petto, čiji su izbor poznavali njegove kolege, smije ili ne smije sudjelovati u Konklavama. Eugen IV. (1431 — 1447) riješio je to pitanje negativno. Takav kardinal nema prava sudjelovati u Konklavama. (Konstitucija »In eminenti«).

Konačno, Urban VIII. (1623 — 1644) uredio je formu izbora »in petto«, a ta je još i danas na snazi.

4. Do stupanja na snagu Kodeksa kanonskog prava (1918), kardinal, izabran »in petto«, a zatim proglašen, ulazio je u posjed svih prava i kardinalskih privilegija računajući od dana izbora. Danas ta retroaktivnost ne postoji.

5. U naše vrijeme razlog izbora »in petto« može biti samo administrativne ili političke naravi.

U prvom slučaju, osoba, koju bi Papa imenovao kardinalom, da joj pokaže svoje iznimno poštovanje, vrši dužnosti, koje su nespojive s kardinalatom, i od kojih je ne bi mogao riješiti bez osjetljive štete.

U drugom slučaju, dolazi u obzir politička situacija naroda, kojemu pripada kardinal »in petto«. Razboritost nalaže, da Sv. Stolica javno ne imenuje takvu ličnost, jer bi se moglo loše tumačiti, pa čak doći i do konflikta. To bi bilo na štetu neumrlih duša. Tako izbor »in petto« daje Sv. Stolici mogućnost, da djeluje neovisno o svjetovnim vlastima, a da se ne ogriješi o potrebitu razboritost.

DEKANAT RKT. BOGOSLOVNOG FAKULTETA U ZAGREBU RASPISUJE

N A T J E Č A J

1. za docenta pri katedri crkvenog prava,
2. za docenta pri katedri patrologije s poviješću dogmi.

Kandidati mogu dobiti potrebne obavijesti o propisanim uvjetima na Dekanatu fakulteta (Kaptol 29/II).

Natječaj traje do konca svibnja 1961.

DEKANAT
RKT. BOGOSLOVNOG FAKULTETA

●

Nakon što je uspostavljeno jedinstvo u Crkvi, koncil je osudio krivovjerca Ivana Husa iz Praga. Danas nam je čudno, da je bio spaljen na lomači. No, prema tadanjem pravu, krivovjerci nisu samo počinili djelo protiv vjere, nego i protiv građanskog društva, koje su međusobno razdvojili i zavadili.

† Časna Majka Marija ANĐELA ŠUSTEK. Dne 25. ožujka 1961. preminula je spokojno u Gospodinu, u 80. godini života bivša Vrhovna glavarica Družbe ss. milosrdnica Časna Majka M. Anđela šustek. Uz niz odgovornih dužnosti, koje je obnašala u svojoj Družbi, godine 1945. izabrana je za Vrhovnu glavaricu Družbe te je upravljala Družbom punih 12 godina.

CRKVENA KRONIKA. 24. II. o. g. sv. Otac je prisustvovao u crkvi sv. Marije Goretti korizmenom oficiju i procesiji u tom dijelu Rima. Nakon toga oko 200.000 Rimljana aklamiralo je sv. Ocu.

●

6. III. UMRO JE KARDINAL MIMI u 78. godini života. Kardinal Mimi bio je sekretar konzistorijalne Kongregacije i predsjednik papinske komisije za Južnu Ameriku.

●

O. ACASE COUSSA asesor Kongregacije za istočnu Crkvu imenovan je titularnim nadbiskupom.

NEDAVNO JE UMRO pečujski biskup Msgr. Ferenc Rojacs.

OSNOVANE SU NOVE DIJECEZE u Antlan-Meksiko, te Mossul i Alquoch u Iranu.

●

ZAPADNA NJEMAČKA. Biskupi Westfalije i sjedinjenih oblasti Rajne publicirali su apel na članove zakonodavnog odbora u bonskom parlamentu, da se u projektu novog zakona ne dira u nedjeljni odmor, da vjernici uzmognu vršiti svoje vjerske dužnosti.

●

VELIKA BRITANIJA. Anglikanska Crkva imenovala je svoga predstavnika u Vatikanu u osobi kanonika Bernarda Pawley-a da se osiguraju veze između Savjeta za crkvene odnose u anglikanskoj crkvi i Sekretarijata za jedinstvo, kojemu predsjeda kardinal Bea.

KONCILSKE VIJESTI

SV. JOSIP NEBESKI ZAŠTITNIK KONCILA. Sveti Otac upravio je nedavno vjernicima apostolsko pismo u kojem proglašuje sv. Josipa nebeskim zaštitnikom Koncila »da po njegovu zagovoru Koncil zacrta novu epohu u historiji savremene Crkve«.

KARDINAL BEA o svom Sekretarijatu za sjedinjenje kršćana. Problemi, koji se rješavaju u Sekretarijatu, razdijeljeni su u devet sekcija, koji svoje izvještaje donose na plenume. Plenum se drži svaka tri mjeseca.

PISMO KARDINALA TARDINIJA. Kardinal je upravio jedno pismo permanentnom komitetu Internacionalnih kongresa za laički apostolat, koji pripravlja svoj treći kongres u Rimu. S tim u vezi kardinal daje sugestije, da se kongres održi poslije Koncila, jer će mu se tako pružiti prilika, da proširi i primjeni direktive Koncila, koje će se ticati svjetovnjaka. Kardinal podvlači, da će Koncil nastojati razbuditi svijet o potrebi jedinstva svih kršćana i svijest o disciplini u katoličkoj akciji.

DOMINIKANSKA REPUBLIKA. Biskup iz La Vega Msgr Panal održao je 4. III. propovijed u katedrali, kad je bio prisutan i generalisimus Frnjilo. Obraćajući se diktatoru Msgr. Panal je rekao: »Ako ne znate, tada ću vam ja reći: zatvori su puni političkih zatvorenika, koji su iz dana u dan mučeni. Zar se vi ne bojite Boga! Sjetite se posljednjeg suda, pred koji ćemo svi doći. Ako moje riječi traže žrtve, ja sam pripravan da budem prva«. Radiodifuzija koja je prenosila biskupov govor bila je prekinuta, kada se biskup direktno obratio diktatoru.

Drugi biskup Msgr Reilly objavio je dominikanskom narodu, da su biskupi odbili naslov, koji je za sebe diktator Frnjilo tražio: »Dobročinitelj Crkve«.

●

FRANCUSKA. Kardinali i nadbiskupi Francuske na svom proljetnom zasjedanju od 1. - 3. III. o.g. u Parizu izdali su deklaraciju o ograničenju porođaja, naglašavajući principe katoličkog morala i praktične solucije.

●

SV. OTAC IVAN XXIII. imenovao je kardinala Karla Confalonieri sekretarom Konsistorijalne kongregacije namjesto kardinala Mimmi, koji je umro 6. III. o. g.

423-14-5-4

to je **novi broj** našeg čekovnog računa. Čim budu tiskani novi čekovi, poslat ćemo Vam. U međuvremenu molimo pretplatnike i korisnike našeg ček. računa, da se služe dosadašnjim ček. uplatnicama tako, da precrtavši na njima stari broj, ispišu jasno i čitko gore navedeni novi broj.

●

Također upozoravamo naše pretplatnike, da se mjesto za SAOPĆENJE vlasniku računa, nalazi na KRAJU (NA TREĆEM DIJELU) ČEK. UPLATNICE, a ne na sredini, kao na prijašnjim čekovima. Jer je u zadnje vrijeme u tome bilo mnogo nepravilnosti. nastale su i velike zabune. Ne znamo u koju svrhu je korisnik računa poslao novac, da li za pretplatu, ili za tiskanice ili koju drugu svrhu. Mnogi su saopćili i promjenu adrese — po običaju na drugom dijelu čeka, — a mi dobivamo treći dio, na kojemu nema nikakvih napomena ni oznake.